

Werken aan veranderkracht

Naar een toekomstbestendige
arbeidsmarkt voor Agri & Food,
Water en Bodem en Natuur &
Leefomgeving

Presentatie SER-advies:

'Werken aan Veranderkracht'

Sylvia Molenkamp, 9 december 2024

Scope

Vier transitieopgaven:

- Klimaatmitigatie en -adaptatie
- Herstel van biodiversiteit
- Het creëren van een veilige en gezonde leefomgeving
- Verduurzaming van ons voedselsysteem

Drie clusters van arbeidsmarktsectoren:

- Agri & food
- Water en bodem
- Natuur & Leefomgeving

Onvolhoudbaar

droogteschade

waterkwaliteit

biodiversiteit

wateroverlast

bodemkwaliteit

Niet alleen een somber verhaal

- In de praktijk gebeurt veel, dat laat zien dat het kan
- Uitstekende uitgangspositie NL op agri én water

Maar verandering gaat niet vanzelf:

- Er zijn grenzen waar we tegenaan lopen
- Vraag is: hoe brengen we iedereen in de positie om te kunnen bijdragen aan de noodzakelijke veranderingen?

Werken aan veranderkracht

Naar een toekomstbestendige
arbeidsmarkt voor Agri & Food,
Water en Bodem en Natuur &
Leefomgeving

Adviesvragen LVVN en I&W

1. Hoe kijkt de SER aan tegen de effecten van samenlopende transities op de groenblauwe arbeidsmarkt?
2. Wat hebben bedrijven en werkenden nodig op het vlak van arbeidsmarkt en scholing, om hen mee te nemen én perspectief te bieden?

Transities zijn mensenwerk

"De grootste veranderingen komen van onderop. Ze beginnen bij burgers werkenden, ondernemers, boeren en maatschappelijke organisaties"

Kim Putters, Voorzitter SER

Effecten op de arbeidsmarkt

De 620 duizend werkenden merken arbeidsmarktdynamiek:

- Vrijwel elke baan verandert van karakter
- Groene, blauwe en aanpalende beroepen schuiven steeds meer naar elkaar toe en hebben elkaar nodig. Dat geldt ook voor onderzoek en onderwijs
- Nieuwe banen én banen die verdwijnen

Past bij algemene arbeidsmarkteffecten van transities:

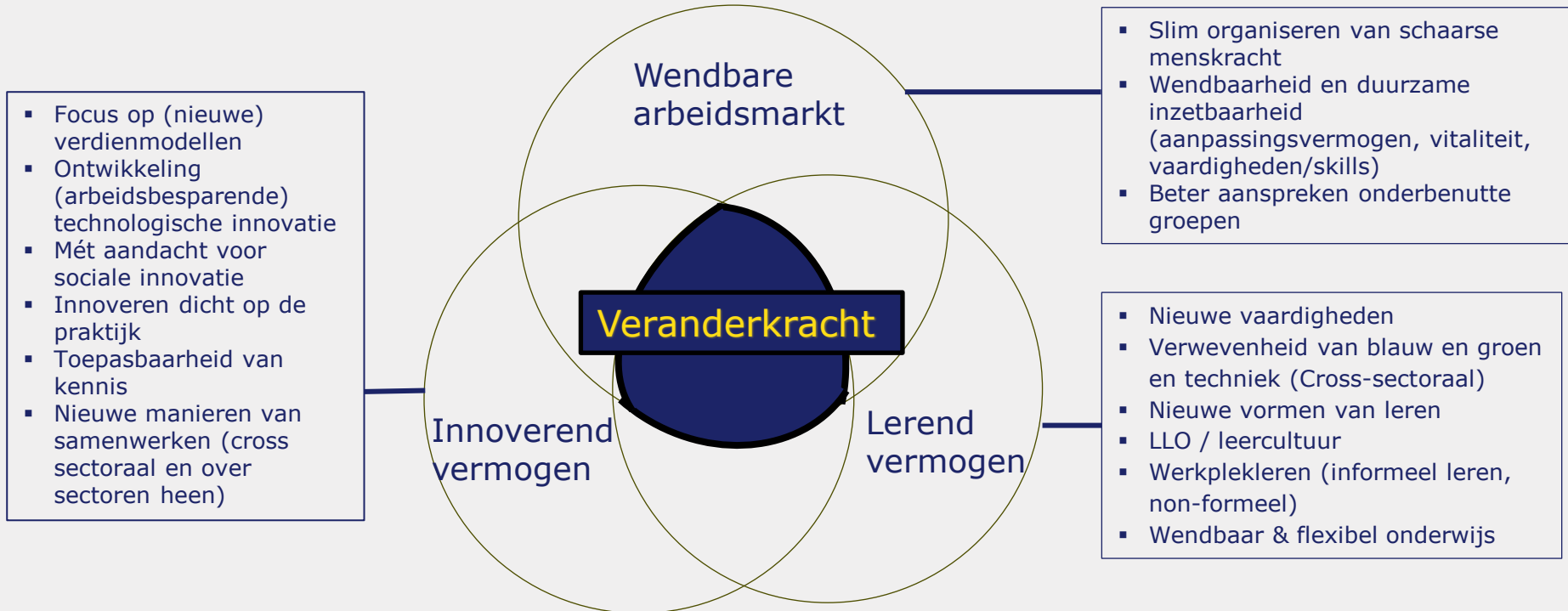
- Druk op aanpassingsvermogen
- Onzekerheid en ongelijkheid

1. **Stuur op menskracht:** zet schaarse menskracht slim en duurzaam in.
2. **Stuur op lerend en innoverend vermogen:** zorg voor een innovatiekracht en nieuw verdienvermogen.
3. **Stuur op perspectief:** zorg dat transitiepaden ook echt realistisch zijn.
4. **Stuur op samenhang en continuïteit:** werk in dialoog aan een samenhangende koers en uitvoeringskracht.

Werken, leren en innoveren moet meer door elkaar heen gaan lopen

Call to action: opgavegericht innoveren, leren en werken

- Nog meer samenhang in ons kennis- en innovatiesysteem is nodig;
- Over bestaande netwerken heen;
- Sneller opschalen van goede voorbeelden;
- Sneller ontwikkelen en verbreden van nieuwe en (toepasbare) kennis en innovaties
- Vergroot lerend vermogen; zorg dat kennis niet vast blijft zitten in specifieke pilots of samenwerkingen

We zien al beweging → maar het moet slimmer en sneller!

Concluderend

"Arbeidsmarkt, leren en innoveren vormen belangrijke smeerolie om verandervermogen voor transities te organiseren. Zeker in het licht van een structureel krappe arbeidsmarkt is menskracht bepalend voor de snelheid, betaalbaarheid en het draagvlak daarvoor".

Kim Putters, Voorzitter SER (4 okt '24)